

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO SPRENDIMAI
(http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/)

B. Mercredi vs R. Chaffe (byla Nr. C-497/10 PPU).

2010-12-22

Faktinės aplinkybės. Reunjono saloje gimusi ir Prancūzijos pilietybę turinti B. Mercredi (ieškovė pagrindinėje byloje) 2000 m. išsikraustė į Angliją, kur dirbo vienos oro linijų bendrovės įguloje. Kelerius metus ji ten nesusituokusi gyveno su Didžiosios Britanijos piliečiu R. Chaffe. 2009 m. rugpjūčio 11 d. jiems gimė dukra Chloé, Prancūzijos pilietė. Praėjus savaitei po šio vaiko gimimo, B. Mercredi ir R. Chaffe išsiskyrė. R. Chaffe išsikėlė iš bendros gyvenamosios vietos, o po 2 mėnesių B. Mercredi su dukra išvyko iš Anglijos į Reunjono salą. Vaiko tėvui apie motinos ir vaiko išvykimą iš anksto nebuvo pranešta, tačiau 2009 m. spalio 10 d. jis gavo laišką, kuriame B. Mercredi paaiškino išvykimo priežastis. Chloé išvežimas į Reunjono salą buvo teisėtas, nes tuo metu B. Mercredi buvo vienintelis asmuo, turintis „globos teises“¹. 2009 m. spalio 12 d. R. Chaffe pateikė prašymus dėl tėvų pareigų pripažinimo, kaitomos vaiko gyvenamosios vietos nustatymo ir bendravimo teisių suteikimo.

Atsižvelgęs į nacionalinio teismo – *Court of Appeal* (England & Wales) (Civil Division) (Jungtinė Karalystė) – prašymą, Teisingumo Teismas priėmė prejudicinį sprendimą.

Sprendimas. „**Nuolatinės gyvenamosios vietos**“ sąvoką 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000², 8 ir 10 straipsniuose pavartota prasme („valstybės narės teismai turi jurisdikciją bylose, susijusiose su tėvų pareigomis vaikui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai byla patenka jų žinion, yra toje valstybėje narėje“) reikia aiškinti taip, kad ši **gyvenamoji vieta atitinka vietą, kur vaikas tam tikru būdu integravosi į socialinę ir šeiminę aplinką**. Nagrinėjant kūdikio, kuris kitoje nei jo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje, į kurią buvo išvežtas, su motina gyvena tik kelias dienas, situaciją, reikia atsižvelgti, viena vertus, į gyvenimo šios valstybės narės teritorijoje ir motinos persikėlimo į šią valstybę trukmę, teisėtumą, sąlygas ir priežastis ir, kita vertus, būtent dėl vaiko amžiaus, į motinos geografinę bei šeiminių kilmę ir šeiminius bei socialinius jos ir vaiko ryšius toje valstybėje narėje. **Nustatyti vaiko nuolatinę gyvenamąją vietą turi nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į visas kiekvienam konkrečiam atvejui būdingas faktines aplinkybes**. Tuo atveju, jeigu vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta negali būti nustatyta, jurisdikciją turintis teismas turi būti nustatomas remiantis „vaiko buvimo“ kriterijumi reglamento 13 straipsnyje pavartota prasme.

¹ „Globos teisės“ apima teises ir pareigas, susijusias su vaiko priežiūra, ypač teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą - 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 2 straipsnis.

J. A. Aguirre Zarraga vs S. Pelz (byla Nr. C-491/10 PPU)

2010-12-22

Faktinės aplinkybės. Ispanijos pilietis J. A. Aguirre Zarraga ir Vokietijos pilietė S. Pelz susituokė 1998 m. rugsėjo 25 d. 2000 m. sausio 31 d. sutuoktiniams gimė dukra Andrea. Šeimos nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Ispanijoje. 2007 m. pabaigoje S. Pelz ir J. A. Aguirre Zarraga santykiai pablogėjo, jie nutraukė bendrą gyvenimą ir kiekvienas atskirai kreipėsi į Ispanijos teismus dėl santuokos nutraukimo. Tiek S. Pelz, tiek J. A. Aguirre Zarraga atskirai paprašė teismų suteikti išimtines jų vaiko globos teises. Laikiniai globos teisės buvo suteiktos J. A. Aguirre Zarraga, o bendravimo teisės – laikinai – S. Pelz. Po šio sprendimo Andrea apsigyveno tėvo gyvenamosios vietos adresu. 2008 m. birželio mėn. S. Pelz persikraustė ir įsikūrė Vokietijoje, kur gyvena kartu su savo naujuoju gyvenimo partneriu. 2008 m. rugpjūčio mėn. baigiantis Andrea atostogoms, kurias ji praleido kartu su motina Vokietijoje, mergaitė pasiliko pas motiną Vokietijoje.

Atsižvelgdamas į nacionalinio teismo – *Oberlandesgericht Celle* (Aukštesnysis regioninis teismas, Vokietija) – prašymą priimti prejudicinį sprendimą, Teisingumo Teismas pateikė šią nuomonę:

- **Būtina skubiai priimti sprendimus dėl vaiko išvežimo** tais atvejais, kai, atskyrus vaiką nuo vieno iš tėvų, kuriam buvo pripažinta kad ir laikina vaiko globa, gali pablogėti šio vieno iš tėvų ir vaiko santykiai arba jiems pakenkti bei sukelti didelę psichinę žalą.

- **Neteisėtas vaiko išvežimas arba laikymas, nepaisant teismo sprendimo, šiurkščiai pažeidžia šio vaiko interesus.** Tuo atveju, kai vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos teismas ir jo neteisėto buvimo vietos teismas skirtingai įvertina situaciją, pirmasis išsaugo išimtinę jurisdikciją nuspręsti dėl vaiko grąžinimo.

- Sprendimą dėl vaiko grąžinimo turintis priimti teismas turi įvertinti poreikį išklaudyti vaiką, nes konfliktai, kuriuos sprendžiant reikia priimti sprendimą dėl vaiko globos suteikimo vienam iš jo tėvų, ir su tuo susijusi įtampa yra situacijos, kai vaiko išklausymas (ypač kai jam reikia fiziškai atvykti į teismą), gali pasirodyti netinkamas ir net žalingas vaiko, kuris dažnai patiria minėtą įtampą ir kenčia nuo jos neigiamo poveikio, psichinei sveikatai. Taigi, **nors išklausymas yra vaiko teisė, tai negali būti absoliuti pareiga ir turi būti įvertinta kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgiant į su vaiko interesais susijusius reikalavimus.**

- Kilmės valstybės narės teismas gali išduoti Reglamento Nr. 2201/2003 42 straipsnio reikalavimus atitinkantį pažymėjimą tik patikrinęs, kad sprendimas, dėl kurio ketinama išduoti pažymėjimą, buvo priimtas paisant vaiko teisės laisvai išreikšti savo nuomonę, ir kad nacionalinėmis procesinėmis priemonėmis ir tarptautinio teismų bendradarbiavimo instrumentais jam buvo sudaryta reali ir veiksminga galimybė ją išreikšti.

Sprendimas. Jurisdikciją turintis vykdymo valstybės narės teismas negali neleisti vykdyti teismo sprendimo, dėl kurio išduotas pažymėjimas ir kuriuo nurodoma grąžinti neteisėtai laikomą vaiką, tuo pagrindu, kad šį sprendimą priėmęs kilmės valstybės narės teismas pažeidė 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 42 straipsnį, aiškinamą atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 24 straipsnį, nes vertinti, ar toks pažeidimas padarytas, išimtinę jurisdikciją turi kilmės valstybės narės teismai.

B. Purrucker vs G. Vallés Pérez (bylos Nr. C-296/10)

2010 m. lapkričio 9 d.

Faktinės aplinkybės. 2005 m. viduryje Vokietijos pilietė B. Purrucker išvyko gyventi į Ispaniją su Vokietijoje gimusiu Ispanijos piliečiu G. Vallés Pérez. 2006 m. gegužės 31 d. ji pagimdė neišnešiotus dvynius. G. Vallés Pérez pripažino tėvystę. Kadangi tėvai gyveno kartu, pagal Ispanijos teisę jie turėjo bendrą vaikų globą. Vaikai turi Vokietijos ir Ispanijos pilietybes. Pablogėjus B. Purrucker ir G. Vallés Pérez santykiams, B. Purrucker išreiškė norą su vaikais grįžti į Vokietiją, tačiau G. Vallés Pérez iš pradžių tam prieštaravo. 2007 m. sausio 30 d. šalys sudarė notarinį susitarimą, kurį tam, kad jis būtų vykdytinas, turėjo patvirtinti teismas, ir pagal kurį B. Purrucker su vaikais galėjo persikelti į Vokietiją. Kilus poreikiui operuoti Samirą, nustatytą išvykimo dieną B. Purrucker negalėjo išvykti iš ligoninės. Ji su sūnumi Merlín į Vokietiją išvyko 2007 m. vasario 2 d. Ginčas kilo dėl to, ar, susiklosčius tokiai situacijai, G. Vallés Pérez vis dar leido išvykti B. Purrucker su Merlín. Nuo B. Purrucker išvykimo 2007 m. vasario 2 d. šeimos narių gyvenamoji vieta nepasikeitė.

Atsižvelgęs į nacionalinio teismo – *Amtsgericht Stuttgart* (Štutgarto apylinkės teismas, Vokietija) – prašymą, Teisingumo Teismas priėmė prejudicinį sprendimą.

Sprendimas.

- 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 19 straipsnio 2 dalies nuostata netaikoma, kai į vienos valstybės narės teismą, į kurį pirmąjį kreiptasi dėl tėvų pareigų nustatymo, kreipiamasi tik dėl laikinųjų priemonių taikymo šio reglamento 20 straipsnio prasme, o į kitos valstybės narės teismą, turintį jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės dėl tokių pačių priemonių nustatymo, nesvarbu, ar to siekiama laikinai, ar prašant priimti galutinį sprendimą, kreipiamasi vėliau.

- Tai, kad į vienos valstybės narės teismą kreipiamasi per procedūrą dėl laikinųjų priemonių ar kad sprendimas priimtas taikant tokią procedūrą, ir tai, kad pateiktame prašyme ar priimtame sprendime nėra nieko, kas rodytų, kad teismas, kuriame pateiktas prašymas dėl laikinųjų priemonių, turi jurisdikciją Reglamento Nr. 2201/2003 prasme, nebūtinai reiškia, kad atmetama galimybė, jog yra – kaip galbūt leidžiama pagal nacionalinę tos valstybės narės teisę – ieškinys dėl bylos nagrinėjimo iš esmės, kuris susijęs su prašymu taikyti laikinąsias priemones ir kuriame yra duomenų, galinčių įrodyti, kad teismas, į kurį kreiptasi, turi jurisdikciją šio reglamento prasme.

- Kai, nepaisant visų teismo, kuriame byla iškelta vėliau, pastangų gauti informaciją iš šalies, kuri nurodo *lis pendens*, iš teismo, į kurį kreiptasi pirmiau, ir iš centrinės institucijos, teismas, kuriame byla iškelta vėliau, vis dėlto neturi jokios informacijos, leidžiančios nustatyti kitame teisme pareikšto ieškinio dalyką ir pagrindą, taip pat galinčios įrodyti to teismo jurisdikciją pagal Reglamentą Nr. 2201/2003, ir kai dėl ypatingų aplinkybių vaiko interesai reikalauja priimti sprendimą, kuris gali būti pripažįstamas kitose valstybėse narėse nei ta, kurios teisme byla iškelta vėliau, pastarasis teismas turi, protingą laiko tarpą palaukęs atsakymų į užduotus klausimus, tęsti jame pareikšto ieškinio nagrinėjimą. Nustatyti, koks yra protingas laikotarpis laukti atsakymų, reikia labiausiai atsižvelgiant į vaiko interesus, remiantis konkrečiomis nagrinėjamos bylos aplinkybėmis.

J. McB. vs L. E. (byla Nr. C-400/10 PPU)

2010-10-05

Ieškovas pagrindinėje byloje, Airijos pilietis J. McB., ir atsakovė tame pačiame procese, Didžiosios Britanijos pilietė L. E., daugiau nei dešimt metų nesusituokę kartu gyveno Anglijoje, Australijoje, Šiaurės Airijoje, o nuo 2008 m. lapkričio mėn. – Airijoje. Jie turi tris vaikus: sūnus J. gimė Anglijoje, duktė E. – Šiaurės Airijoje, duktė J. C. – Šiaurės Airijoje. 2008 m. pabaigoje santykiai tarp tėvų pablogėjo ir 2009 m. pradžioje, kaltindama tėvą agresyviu elgesiu, motina kelis kartus buvo išvykusi su vaikais į moterų prieglaudą. 2009 m. balandžio mėn. abu tėvai susitaikė ir nusprendė susituokti 2009 m. spalio 10 dieną. Tačiau 2009 m. liepos 11 d. tėvas, grįžęs iš komandiruotės Šiaurės Airijoje, sužinojo, kad motina vėl išvyko iš šeimos gyvenamosios vietos ir su vaikais apsistojo minėtoje prieglaudoje. 2009 m. liepos 15 d. tėvo prašymu jo advokatai kompetentingam Airijos teismui, t. y. *District Court* (Apygardos teismui), pateikė ieškinį, kuriame buvo prašoma suteikti tėvui jo trijų vaikų globos teises. Tačiau 2009 m. liepos 25 d. motina su šiais trim vaikais ir dar vienu vyresniu vaiku, gimusiu iš ankstesnių santykių, išskrido į Angliją. Tuo metu šis ieškinyss nebuvo įteiktas motinai, todėl, pagal Airijos procesinę teisę, ieškinyss nebuvo tinkamai pareikštas, taigi į Airijos teismą nebuvo kreiptasi.

Atsižvelgęs į nacionalinio teismo – *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija) – prašymą, Teisingumo Teismas priėmė prejudicinį sprendimą.

Teisingumo teismo nuomone:

- Reglamente Nr. 2201/2003 nenustatyta, koks asmuo turi turėti globos teises, kad vaiko išvežimas galėtų būti pripažintas neteisėtu 2 straipsnio 11 punkto prasme, o kiek tai susiję su tokių globos teisių turėtojo paskyrimu, daroma nuoroda į valstybės narės, kurioje buvo vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki išvežimo ar negrąžinimo, teisę. Taigi būtent tokios valstybės narės teisėje nustatomos sąlygos, kuriomis biologinis tėvas įgyja savo vaiko globos teises, šio reglamento 2 straipsnio 9 punkto prasme, prireikus numatant, kad tokios teisės įgyjamos tik gavus jas suteikiantį kompetentingo nacionalinio teismo sprendimą.
- Nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos biologiniam tėvui nesuteikiama jokia galimybė įgyti savo vaiko globos teises be motinos sutikimo, reiškia nepagrįstą tėvo diskriminaciją.
- Reglamentą Nr. 2201/2003 reikia aiškinti taip, kad vaiko išvežimo neteisėtumą šio reglamento taikymo tikslais lemia vien tai, ar egzistuoja pagal taikytiną nacionalinę teisę suteiktos globos teisės, kurias pažeidžiant įvykdytas toks išvežimas.
- Siekiant nustatyti, ar motina į kitą valstybę narę vaiką išvežė teisėtai, tokio vaiko biologinis tėvas iki išvežimo turi turėti teisę kreiptis į kompetentingą nacionalinį teismą su prašymu suteikti jam vaiko globos teises, o tai tokiomis aplinkybėmis yra biologinio tėvo teisės į privatų ir šeimos gyvenimą esmė.
- Tėvui laiku nesiėmus veiksmų siekiant įgyti globos teises tuo atveju, kai motina išveža vaiką į kitą valstybę narę, jis netenka galimybės siekti, kad vaikas būtų grąžintas į valstybę narę, kurioje buvo jo ankstesnė nuolatinė gyvenamoji vieta. Iš tiesų toks išvežimas yra vaiką faktiškai prižiūrinčios motinos teisėtas naudojimas judėjimo laisve ir savo teise nustatyti vaiko gyvenamąją vietą, o dėl to iš biologinio tėvo neatimama galimybė įgyvendinti teisę pateikti prašymą, siekiant vėliau įgyti tokio vaiko globos arba bendravimo su juo teises.

Sprendimas. 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr.°2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr.°1347/2000, turi būti aiškinamas taip, kad juo nedraudžiama valstybės narės teisėje numatyti, jog vaiko tėvas, nesusituokęs su jo motina, globos teises įgyja tik jei gauna jas suteikiantį kompetentingo nacionalinio teismo sprendimą, dėl kurio gali būti pripažinta, kad motina išvežė vaiką arba jo negrąžino neteisėtai šio reglamento 2 straipsnio 11 punkto prasme.

D. Povse vs M. Alpago (bylos Nr. C-211/10 PPU)

2010-07-01

Faktinės aplinkybės. Nesusituokusi D. Povse ir M. Alpago pora iki 2008 m. sausio mėn. pabaigos su 2006 m. gruodžio 6 d. gimusia dukra Sofia kartu gyveno Italijoje. Remiantis Italijos civilinio kodekso 317bis straipsniu, tėvai turėjo bendrą vaiko globą. 2008 m. sausio mėn. pabaigoje pora išsiskyrė ir D. Povse su dukra Sofia išsikėlė iš bendro būsto. Nors *Tribunale per i Minorenni di Venezia* (Venecijos nepilnamečių reikalų teismas, Italija) 2008 m. vasario 8 d. priimta laikiną ir skubia nutartimi tėvo prašymu uždraudė motinai išvykti su vaiku iš šalies, ji kartu su dukra 2008 m. vasario mėn. atvyko į Austriją, kur nuo tada ir gyvena.

Atsižvelgdamas į nacionalinio teismo – *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) – prašymą, Teisingumo Teismas priėmė šį prejudicinį sprendimą:

Sprendimas.

- 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 10 straipsnio b punkto iv papunktis turi būti aiškinamas taip, kad **laikinoji priemonė nėra „sprendimas dėl globos, nereikalaujantis grąžinti vaiką“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, ir ja negalima pagrįsti jurisdikcijos perleidimo valstybės narės, į kurią vaikas neteisėtai išvežtas, teismams.**

- Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnio 8 dalį reikia aiškinti taip, kad jurisdikciją turinčio teismo sprendimas grąžinti vaiką patenka į šios nuostatos taikymo sritį, net jei prieš tai nepriimtas to paties teismo galutinis sprendimas dėl vaiko globos teisių.

- Reglamento Nr. 2201/2003 47 straipsnio 2 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad negalima vėlesniu vykdymo valstybės narės teismo priimtu sprendimu, kuriuo suteikiamos laikinos globos teisės ir kuris laikomas vykdytinu pagal tos valstybės teisę, remtis pažymėjimu patvirtinto sprendimo, kurį anksčiau priėmė jurisdikciją turintis kilmės valstybės narės teismas ir kuriuo reikalaujama grąžinti vaiką, vykdymo atžvilgiu.

- Negalima atsisakyti vykdyti pažymėjimu patvirtinto sprendimo vykdymo valstybėje narėje dėl to, kad dėl jį priėmus pasikeitusių aplinkybių gali kilti rimta grėsmė esminiams vaiko interesams. Apie tokį pasikeitimą reikia informuoti jurisdikciją turintį kilmės valstybės narės teismą, kuriam turi būti pateiktas ir galimas prašymas sustabdyti jo sprendimo vykdymą.

J. Detiček vs M. Sgueglia (bylos Nr. C-403/09 PPU)

2009-12-23

Faktinės aplinkybės. Slovėnijos pilietė J. Detiček ir M. Sgueglia, tarp kurių šiuo metų vyksta santuokos nutraukimo procesas, gyveno Romoje (Italija) 25 metus. Jų dukra Antonella gimė 1997 m. rugsėjo 6 dieną. 2007 m. liepos 25 d. kompetentingas Tivolio (Italija) teismas, kuriam sutuoktiniai J. Detiček ir M. Sgueglia pateikė prašymą nutraukti santuoką ir kuriame sprendžiamas Antonellos globos klausimas, laikinai jos globos teises suteikė tik M. Sgueglia ir nurodė ją laikinai apgyvendinti Romoje esančiuose *Suore Calasanziane* globos namuose. Tą pačią dieną J. Detiček išvyko iš Italijos su savo dukra Antonella į Slovėniją, kur abi gyvena iki šiol. 2008 m. lapkričio 28 d. J. Detiček pateikė teismui (Slovėnija) prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones ir suteikti jai vaiko globą – 2008 m. gruodžio 9 d. nutartimi šis teismas J. Detiček prašymą patenkino ir suteikė laikiną Antonellos globą. Šis teismas nusprendė, kad Antonella integravosi į socialinę aplinką Slovėnijoje. Jos grąžinimas į Italiją, priverstinai apgyvendinant globos namuose, prieštarautų jos gerovei, nes toks sprendimas sukeltų nepataisomą fizinę ir psichinę traumą. Be to, Antonella per Slovėnijoje vykusį teismo procesą išsakė pageidavimą likti kartu su savo motina.

Atsižvelgdamas į nacionalinio teismo – *Višje Sodišče v Mariboru* (Aukštesnysis Mariboro teismas, Slovėnija) – prašymą, Teisingumo Teismas priėmė šį prejudicinį sprendimą:

Sprendimas. 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinamojo Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad neleidžiama vienos valstybės narės teismui priimti sprendimą dėl laikinųjų priemonių su tėvų pareigomis susijusioje byloje, siekiant paskirti vaiko, kuris yra šios valstybės narės teritorijoje, globą vienam iš jo tėvų, kai kitos valstybės narės teismas, pagal šį reglamentą turintis jurisdikciją nagrinėti bylą dėl vaiko globos iš esmės, jau yra priėmęs sprendimą šio vaiko globą laikinai suteikti kitam iš tėvų ir šis sprendimas paskelbtas vykdytinu pirmosios valstybės narės teritorijoje.

Byla Nr. C-523/07

2009-04-02

Faktinės aplinkybės. 2001 m. gruodį vaikai C, D ir E apsigyveno Švedijoje kartu su motina A ir patėviu F. Iki tol D ir E buvo miesto X (Suomijoje) priežiūroje. Šio paėmimo priežiūrai pagrindas buvo jų patėvio smurtas; vėliau priežiūra buvo panaikinta. 2005 m. vasarą šeima išvyko iš Švedijos atostogų į Suomiją. Šeima pasiliko Suomijos teritorijoje ir gyveno namelyje ant ratų įvairiose Suomijos stovyklavietėse; vaikai mokyklos nelankė. Ši šeima 2005 m. spalio 30 d. miesto Y (Suomija) socialinių tarnybų paprašė buto. 2005 m. lapkričio 16 d. pagal Įstatymą 683/1983 Užtikrinimo komisijos priimtais sprendimais vaikai C, D ir E Suomijoje buvo skubiai paimti priežiūrai ir apgyvendinti šeimynoje, nes jais nebuvo rūpinamasi. A pateikė *Kuopion hallinto-oikeus* (Vyriausiasis administracinis teismas) skundą dėl šių sprendimų panaikinimo ir vaikų priežiūros teisių jai atkūrimo. A pažymėjo, kad 2005 m. lapkričio viduryje išvykdama su F į Švediją ji paliko savo vaikus Suomijoje pas jų patėvio seserį. 2006 m. spalio 25 d. Sprendimu minėtas teismas atmetė šį skundą ir patvirtino skundžiamus sprendimus. *Kuopion hallinto-oikeus* savo sprendimą pagrindė pabrėždamas, kad, atsižvelgiant į Įstatymo 710/1982 15 straipsnio 1 dalį, Užtikrinimo

komisija veikė neviršydamą savo kompetencijos. Minėtas teismas pridūrė, kad aptariamų vaikų gyvenimo sąlygos kėlė rimtą pavojų jų psichinei būklei, sveikatai bei vystymuisi. Šių vaikų paėmimas priežiūrai ir apgyvendinimas leido gauti psichiatrinį gydymą, kurio jiems reikėjo, suteikė galimybę lankyti mokyklą ir užtikrino saugią bei stabilią aplinką. A šį sprendimą apskundė *Korkein hallinto-oikeus* (Aukščiausiasis administracinis teismas), nurodydama Suomijos valdžios institucijų kompetencijos trūkumą. Šiuo klausimu A nurodė, kad vaikai C, D ir E nuo 2007 m. balandžio 2 d. yra Švedijos piliečiai, kurie nuo seno turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą Švedijoje. Taigi jurisdikciją nagrinėti šią bylą turėjo Švedijos teismai.

Atsižvelgdamas į nacionalinio teismo – *Korkein hallinto-oikeus* (Aukščiausiasis administracinis teismas, Suomija) – prašymą, Teisingumo Teismas priėmė šį prejudicinį sprendimą:

Sprendimas.

- 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 1 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog „civilinių bylų“ sąvoka šios nuostatos prasme apima sprendimą, kuriuo nurodoma nedelsiant paimti priežiūrai ir apgyvendinti vaiką ne jo paties šeimoje, kai šis sprendimas buvo priimtas pagal vaikų apsaugą reglamentuojančias viešosios teisės normas.

- „**Nuolatinės gyvenamosios vietos**“ sąvoka Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnio 1 dalies prasme turi būti aiškinama taip, kad ši gyvenamoji vieta **atitinka vietą, kur vaikas tam tikra dalimi integravosi į socialinę ir šeiminių aplinką**. Šiuo tikslu, be kita ko, turi būti atsižvelgta į gyvenimo valstybės narės teritorijoje ir šeimos persikėlimo į šią valstybę trukmę, teisėtumą, sąlygas ir priežastis, vaiko pilietybę, mokyklos lankymo vietą ir sąlygas, kalbų žinias ir šeiminius bei socialinius vaiko ryšius toje valstybėje. Nustatyti vaiko nuolatinę gyvenamąją vietą turi nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į visas kiekvienam konkrečiam atvejui būdingas faktines aplinkybes.

- Nuspręsti taikyti apsaugos priemonę, kaip antai **vaikų paėmimas priežiūrai**, nacionalinis teismas gali pagal Reglamento 20 straipsnį, **jeigu įvykdomos šios sąlygos**:

- ši priemonė turi būti **neatidėliotina**,
- ji turi būti **taikoma asmenims, esantiems šioje atitinkamoje valstybėje** narėje, ir
- ji turi būti **laikino pobūdžio**.

- Tokios priemonės skyrimas ir privalomas pobūdis nustatomas pagal nacionalinę teisę. Skyres apsaugos priemonę, nacionalinis teismas neprivalo bylos perduoti jurisdikciją turinčiam kitos valstybės narės teismui. Tačiau, jeigu to reikalauja siekis labiausiai apsaugoti vaiko interesus, nacionalinis teismas, kuris skyrė laikinas ar apsaugos priemones, privalo apie tai tiesiogiai ar per centrinę instituciją, paskirtą pagal Reglamento 53 straipsnį, pranešti jurisdikciją turinčiam kitos valstybės narės teismui.

- Tuo atveju, kai valstybės narės teismas visai neturi jurisdikcijos, jis privalo *ex officio* pareikšti, kad jos neturi, tačiau neprivalo perduoti bylos kitam teismui. Vis dėlto, jeigu to reikalauja siekis labiausiai apsaugoti vaiko interesus, nacionalinis teismas, kuris *ex officio* pareiškė neturįs jurisdikcijos, privalo apie tai tiesiogiai ar per centrinę instituciją, paskirtą pagal Reglamento Nr. 2201/2003 53 straipsnį, pranešti jurisdikciją turinčiam kitos valstybės narės teismui.

I. Rinau vs M. Rinau (bylos Nr. C-195/08 PPU)

2008-07-11

Faktinės aplinkybės. Lietuvos pilietė I. Rinau ir Vokietijos pilietis M. Rinau sudarė santuoką 2003 m. liepos 27 d. ir gyveno Bergfeldėje (Vokietija). 2005 m. sausio 11 d. gimė jų dukra Luisa. 2005 m. kovo mėn. sutuoktiniai pradėjo gyventi skyrium, Luisa liko su motina. 2006 m. liepos 21 d. I. Rinau, gavusi M. Rinau sutikimą išvykti su dukra iš Vokietijos teritorijos dviejų savaičių atostogoms, išvyko su ja ir sūnumi iš pirmosios santuokos į Lietuvą ir nesugrįžo. 2006 m. rugpjūčio 14 d. Vokietijos teismas laikinai suteikė Luisos globos teisę jos tėvui. 2007 m. kovo 15 d. Nutartimi Lietuvos apeliacinis teismas panaikino Klaipėdos apygardos teismo nutartį ir priėmė naują nutartį, įpareigojančią grąžinti vaiką į Vokietiją.

Atsižvelgdamas į nacionalinio teismo – *Lietuvos Aukščiausiojo Teismo* – prašymą, Teisingumo Teismas priėmė šį prejudicinį sprendimą:

Sprendimas.

- Priėmus sprendimą dėl negrąžinimo ir apie jį pranešus kilmės valstybės narės teismui, 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 42 straipsnyje numatyto pažymėjimo išdavimo tikslais nėra svarbu, ar šio sprendimo vykdymas sustabdytas, buvo priimtas naujas sprendimas, sprendimas buvo panaikintas, arba bet kuriuo atveju jis neįgijo įsiteisėjusio sprendimo galios, ar buvo pakeistas sprendimu dėl grąžinimo, jei vaikas iš tikrųjų nebuvo grąžintas. Kadangi nebuvo pareikšta jokių abejonių dėl šio pažymėjimo autentiškumo ir jis išduotas naudojant minėto reglamento IV priedo formą, prieštaravimą dėl sprendimo grąžinti vaiką pripažinimo pateikti draudžiama, ir vykdymo valstybės narės teismas turi tik paskelbti teismo sprendimą, dėl kurio išduotas pažymėjimas, vykdytinu ir patenkinti prašymą nedelsiant grąžinti vaiką.
- Išskyrus atvejus, kai procedūra susijusi su sprendimu, dėl kurio išduotas pažymėjimas taikant Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnio 8 dalį ir 40–42 straipsnius, bet kuri suinteresuota šalis gali kreiptis dėl teismo sprendimo nepripažinimo, net jei prieš tai nebuvo pateiktas prašymas dėl sprendimo pripažinimo.
- Reglamento Nr. 2201/2003 31 straipsnio 1 dalis, kurioje numatyta, kad nei asmuo, kurio atžvilgiu prašoma vykdyti sprendimą, nei vaikas šiame bylos nagrinėjimo etape neturi teisės paduoti jokių teikimų dėl prašymo, netaikoma procedūrai dėl teismo sprendimo nepripažinimo, pradėtai nesant prieš tai pateikto prašymo dėl to paties sprendimo pripažinimo. Tokioje situacijoje atsakovas, siekiantis pripažinimo, turi teisę paduoti teikimus.